

ринкової переваги; k_s – коефіцієнт, який враховує синергійний ефект впливу кількох чинників конкурентоспроможності.

Ресурси підприємства відображають потенціальні можливості побудови переваги на ринку і розглядаються в розрізі матеріальних, фінансових, інформаційних, людських ресурсів тощо.

Ефективність використання ресурсів як чинник конкурентоспроможності відображає, передусім, рівень менеджменту підприємства. При наявності порівняльного ресурсного потенціалу перевагу матиме те підприємство, яке використовує ефективніший менеджмент, оскільки постійний пошук нових рішень у всіх сферах діяльності підприємства є основою підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Підтвердженням цієї тези (на прикладі сировинних ресурсів) може бути порівняння ресурсомісткості ВВП розвинутих країн. Найменший рівень ресурсомісткості ВВП характерний, насамперед, для країн, які не мають власних запасів цих ресурсів. Брак власних сировинних ресурсів обумовлює необхідність постійного пошуку все нових напрямків ресурсозбереження з метою скорочення імпорту, в тому числі й критичного.

Чинник часу враховує, передусім тривалість отриманої переваги. Чим більший часовий горизонт, в межах якого підприємство має перевагу над конкурентами, тим вищою буде його конкурентійність [4].

Еластичність ринкової переваги є досить специфічним чинником конкурентоспроможності й відображає реакцію ринку на заходи підприємства в напрямку побудови чи посилення переваги над конкурентами. На перший погляд, еластичність відображає ефективність управління підприємством, оскільки саме прийняття ефективних рішень, передусім маркетингових, забезпечує позитивне реагування ринку на впроваджувані підприємством зміни в його поведінці на ринку. Однак еластичність залежить не стільки від ефективності поточних рішень підприємства, скільки від "міцності" позицій, здобутих в попередні роки на ринку.

Література

1. Ярош А. Конкурентоспроможність регіонів та еволюція регіональної політики Європейського Союзу// Регіональна економіка. – 2005, № 1. – С. 188-193.
2. Дідківська Л. Проблеми гармонізації антимонопольно-конкурентної політики з іншими напрямками економічної політики держави: методологічні та практичні аспекти./ Конкурентія. Вісник Антимонопольного комітету України" – 2005, № 3(18). – С. 10-16.
3. Медведев В. Глобализация экономики: тенденции и противоречия// Мировая экономика и международные отношения. – 2004, № 2.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М.: Наука, 2000.
5. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Фомішин С.В. Світове господарство в умовах глобалізації. – К.: Ніка-центр, 2006. – 200 с.

УДК 338.2

*Аспір. С.М. Кундрат; доц. Р.Л. Хом'як, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"*

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ: СУТНІСТЬ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Розглянуто поняття необоротних активів та їх класифікацію в умовах реформування бухгалтерського обліку в Україні.

Post-graduate S. Kundrat; assist. prof. R. Homyak – NU "L'vivs'ka Politehnika"

Irreversible assets: assets and their classification

The concept of intangible assets and their classification in the conditions of reformation of record-keeping in Ukraine is examined in the article.

З набранням чинності Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та запровадженням з 2000 р. національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку словниковий запас українських бухгалтерів значно поповнився малознайомими до цього часу словами.

До останніх належить широко всім відоме поняття необоротних активів. Під цим поняттям розуміють, в основному, основні засоби та нематеріальні активи.

В українському законодавстві відсутнє поняття "необоротні активи". Згідно з Положенням (стандарту) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", "необоротні активи – всі активи, що не є оборотними". У цьому ж Положенні зазначено, що до оборотних активів належать "грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу" [2].

Таким чином, під необоротними активами треба розуміти активи, що використовуються підприємством у його діяльності протягом тривалого періоду часу (більше одного року) та від використання яких підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди; та їх вартість може бути достовірно визначена.

У бухгалтерському обліку до необоротних активів належать:

- основні засоби;
- інші необоротні матеріальні активи;
- нематеріальні активи;
- довготермінові фінансові інвестиції;
- довготермінову дебіторську заборгованість;
- відстрочені податкові активи;
- гудвіл.

До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних або соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [3]. Такими матеріальними активами можуть бути будинки, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар, робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження та інші основні засоби.

До інших необоротних матеріальних активів належать такі матеріальні активи, як бібліотечні фонди, малоцінні необоротні активи, тимчасові (не титульні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату тощо.

Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [4]. До нематеріальних активів належать:

- права на об'єкти промислової власності;
- права на комерційні позначення;
- права користування майном;
- права користування природними ресурсами;
- авторські та суміжні з ними права;
- інші нематеріальні активи.

Довготермінові фінансові інвестиції – це витрати підприємства на придбання цінних паперів, вкладення коштів у дочірні та інші підприємства на тривалий термін з метою участі в розподілі прибутку, отримання відсотків та дивідендів. Сюди належать довготермінові вкладення коштів у боргові цінні папери, акції та інші корпоративні права.

Довготермінова дебіторська заборгованість – сума заборгованості юридичних чи фізичних осіб, які заборгували підприємству певну суму грошових коштів чи інших активів, що не виникає під час операційного циклу і буде погашена не раніше, ніж через один рік після дати балансу. Така заборгованість може виникнути в результаті операцій фінансової оренди, надання позик іншим підприємствам чи фізичним особам, за реалізовану продукцію, надані послуги, через надзвичайні події тощо.

Відстрочені податкові активи виникають на підприємстві, якщо сума податку на прибуток підприємства, визначена за даними бухгалтерського обліку є меншою від суми податку, визначеної за даними податкового обліку. Така різниця підлягає вирахуванню з належного до сплати у майбутніх періодах податку на прибуток підприємства.

Особливої уваги потребує такий об'єкт необоротних активів як гудвіл. Окремі науковці, зокрема В.В. Сопко, Ф.Ф. Бутинець, відносять його до нематеріальних активів. Згідно із стандартом 19 "Об'єднання зараховують", гудвіл – це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання. [5] Також виділяють від'ємний (негативний) гудвіл, який являє собою перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання. Тобто це перевищення балансової вартості активів та зобов'язань над розміром оплати за них.

Кожній складовій необоротних активів у бухгалтерському обліку планом рахунків визначено окремий рахунок, що призводить до "невикористання" у професійній діяльності бухгалтера терміну "необоротний актив".

На відміну від бухгалтерського обліку, при проведенні економічного аналізу, в економічній теорії та споріднених науках більше оперують поняттям "необоротні активи" ніж "основні засоби", "нематеріальні активи", "гудвіл" тощо. Це пояснюється тим, що облік потребує більш детальної інформації про окремі об'єкти, ніж цього вимагають інші економічні науки, зокрема такі як економічний аналіз та економіка. Ці науки переважно використовують узагальнені дані, тільки у деяких випадках, наприклад при проведенні поглибленого аналізу основних засобів тощо, потребують деталізованих даних. Водночас, у бухгалтерському обліку здійснюється постійне та неперервне відображення всіх господарських засобів, процесів та явищ у фінансово-господарській діяльності підприємства.

Література

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", № 996-XIV від 16.07.1999 р.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 (Об'єднання підприємств), затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163.
6. Економіка підприємства: Навч. пос./ За ред. О.П. Крайник/ – Львів: Національний університет "Львівська політехніка", (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2003. – 208 с.
7. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. посібник. За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. – 5-те вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет "Львівська політехніка", (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Ін-ту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2006. – 1088 с.
8. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. Підручник: – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів./ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 5-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП "Рута", 2003. – 726 с.
10. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – Львів: ЛБІ НБУ, 2000. – 485 с.

УДК 339.94

*Проф. Є.І. Бойко, канд. екон. наук;
магістрант Т.Л. Луцишин – Львівська КА*

ФІНАНСОВА КРИЗА НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНКИ

Розкривається поняття фінансової кризи на підприємстві, чинники її виникнення та проводиться систематизація наявних методів оцінки фінансового стану підприємства з метою попередження виникнення та усунення фінансової кризи.

Prof. Ye.I. Boyko; undergraduate T.L. Lutsyshyn – L'viv commercial academy

Financial crisis on an enterprise and methods of its estimation

The concept of financial crisis opens up on an enterprise, factors of its origin and systematization of present methods of estimation of the financial state of enterprise is conducted with the purpose of warning of origin and removal of financial crisis.

У кризових умовах господарювання у період трансформації вітчизняної економіки важливим для підприємства є розроблення та впровадження інструментарію антикризового управління. При цьому антикризове управління можна визначити як управління, в якому поставлено певним чином передбачення небезпеки кризи у діяльності підприємства, аналіз її симптомів, розроблення заходів для зниження негативних наслідків кризи і використання її чинників для наступного розвитку [1]. У системі антикризового управління важливе значення має розроблення комплексу заходів щодо аналізу фінансового стану та попередження фінансової кризи на підприємстві.

Проблемам діагностики фінансової кризи на підприємстві присвячено ряд праць як зарубіжних так і вітчизняних вчених-економістів, зокрема Е. Альтмана,